

The already deteriorating state of the affairs burst as early as following year when the Tartar forces actually invaded the Hungarian Kingdom. The Poles and the Hungarians, who could only rely on each other, allied their forces facing the common enemy, although they had been also trying to obtain an additional help from the pope John XXII.

Finally the fearless defense of Polish-Hungarian Allies prevailed over nomadic enemies. The knights from the present day Eastern Slovakia, who already had longstanding experiences in previous military operations within the area, also successfully participated in the fights. Among them, the nobles from Kamenica and Budimír had especially gained merits in the conflict. As a result of this Polish-Hungarian military intervention the immediate Tartar danger was suppressed and eliminated and a Mazovian duke, Boleslaw Trojdenowicz, who took the name Yuriy II, was constituted on the Galician throne and continued ruling Galicia until 1338. His enthronization had also been an early indication of the later Polish domination over this territory.

Ян Брандейс/Jan Brandejs
(*Прага/Praga, Чехія/Czech Republik*)

Руська місія візантійського імператора Мануїла II

Завоювання військами Османської імперії в 1352 р. першого опорного пункту в Європі активізувало їхній наступ на східні Балкани. Через нестійке внутрішньополітичне становище балканських держав ті не могли покладатися винятково на свої військові сили, в чому переконалися сербські правителі під час битви на Косовому полі 1389 р. Тому проти зростаючої турецької держави слід було знайти сильного союзника в Східній Європі або серед західних християн. Однак хрестовий похід з метою звільнення взятого в облогу 1394 р. Константинополя закінчився поразкою в битві при Нікополі 1396 р.

Візантійський імператор Мануїл II Палеолог, однак, використав усі дипломатичні засоби й особисто здійснив декілька подорожей країнами Західної Європи з метою укладення договору проти ворога. Візантійські послы також відвідали Русь. На відміну від католицького Заходу, тут міг використовувати свій престиж, головно, константинопольський патріарх, котрий відправив разом з імператором своє послання великому московському князеві Василю I.

Мета цієї місії, очевидно, передбачала одержання фінансової допомоги, обіцяної великим московським князем, а також рязанськими, тверськими і литовськими князями. На загал для захисту Константинополя протягом 1398 р. миряни і духовенство зібрали 20 тис. рублів, з вдячністю прийняті у місті на Босфорі. Натомість як подяку одновірцям за надану допомогу, на Русь відправили ікони, дари і мощі святих. З ініціативи, перш за все, константинопольського патріарха підтримувалися подальші контакти. Зокрема, на Русь відправили чергове послання митрополитові київському і всієї Русі Кирилу, котрий особисто листувався з главою грецької Церкви.

На основі дипломатичної кореспонденції і свідчень руських літописів важливо прослідкувати можливість надання руської допомоги помираючій візантійській державі, результати імператорської місії і її значення для окремих руських князівств.

Русская миссия византийского императора Мануила II

Завоевание войсками Османской империи в 1352 г. первого опорного пункта в Европе активизировало их наступление на восточные Балканы. Учитывая шаткое внутривнутриполитическое состояние балканских государств, те не могли полагаться исключительно на свои военные силы, как в том убедились сербские правители в безрезультатной битве на Косовом поле 1389 г. Поэтому против возрастающего турецкого государства следовало найти сильного союзника в Восточной Европе или среди западных христиан. Однако крестовый поход с целью освобождения осажденного 1394 г. Константинополя закончился поражением в битве при Никополе 1396 г.

Византийский император Мануил II Палеолог, тем не менее, задействовал все дипломатические рычаги и лично совершил несколько путешествий по странам Западной Европы с целью заключить союз против врага. Византийские послы также посетили и Русь. В отличие от католического Запада, здесь мог использовать свой престиж, в первую очередь, константинопольский патриарх, направивший вместе с императором свое послание великому московскому князю Василию I.

Цель этой миссии, очевидно, предполагала получение финансовой помощи, обещанной, в конце концов, великим московским князем, а также князьями рязанскими, тверскими и литовскими. В целом для защиты Константинополя в течение 1398 г. миряне и духовенство собрали 20 тыс. рублей, с благодарностью принятых в городе на Босфоре. Взамен, в знак благодарности единоверцам за оказанную помощь, на Русь отправили иконы, дары и мощи святых. По инициативе, прежде всего, константинопольского патриарха поддерживались дальнейшие контакты. В частности, на Русь отправили очередное послание митрополиту киевскому и всея Руси Кириллу, лично переписывавшемуся с главой греческой Церкви.

На основании дипломатической корреспонденции и сведений русских летописей важно проследить возможности оказания русской помощи умирающему византийскому государству, итоги императорской миссии и их значение для отдельных русских княжеств.

Ruská misia byzantského cisára Manuela II

Potom, čo vojská Osmanskej ríše získali v roku 1352 prvý záchytný bod na európskej pôde, zahájili Turci úspešnú ofenzívu na východnom Balkáne. Vzhľadom k zlému vnútropolitickému stavu balkánskych štátov nebolo možné spoliehať sa len na ich vlastnú vojenskú silu, ako sa o tom presvedčili predstavitelia Srbov v nerozhodnej bitke na Kosovom poli v roku 1389. Bolo preto nutné vyhľadať proti vzrástajúcemu sa osmanskému štátu silných spojencov, či už vo východnej Európe, alebo medzi západnými kresťanmi. A hoci sa pomoc od západných kresťanov materializovala v podobe križiackej výpravy, skončila táto snaha o vyslobodenie byzantského hlavného mesta Konštantinopolu, obklúčeného od roku 1394 tureckou armádou, porážkou v bitke pri Nikopole roku 1396.

Napriek tomu, byzantský cisár Manuel II. Palaiologos vytrval vo svojich diplomatických snahách a osobne podnikol niekoľko ciest po západnej Európe s cieľom získať spojenec-

tvá na boj proti moslimskému nepriateľovi. Byzantskí poslovia, vyslaní Manuelom, sa nevypravili len do západných krajín, ale navštívil taktiež Rus. Podobne, na rozdiel od katolíckeho západu, mohol využiť svoju prestíž na Rusi aj konštantinopolský patriarcha, ktorý spolu s cisárom adresoval moskovskému veľkokniežaťu Vasilimu I. Dimitrievičovi svoj list.

Cieľom tejto misie zrejme nebolo získať vojenské spojenectvo, ale predovšetkým finančnú pomoc. Tento zámer bol úspešne naplnený - pomoc prisľúbili veľkoknieža moskovské, kniežatá rjazanské, tvérske i litovské. Celkovo bolo počas roku 1398 na pomoc Konštantinopolu vyzbieraných od laikov i duchovenstva 20 tisíc rubľov, ktoré boli v meste na Bospore srdečne prijaté. Naspäť na Rus potom putovali ikony, dary a ostatky svätých, ktoré mali vyjadriť vďaku za pomoc spoluveriacim v núdzi. Nasledovali ďalšie kontakty, predovšetkým z iniciatívy konštantinopolského patriarchu. Zatiaľ čo Manuel II. vyjednával v západnej Európe putovalo na Rus v roku 1400 ďalšie posolstvo k Cyrilovi, metropolitovi Kyjeva a celej Rusi, ktorý potom udržiaval s konštantinopolským patriarchom korešpondenciu. Príspevok analyzuje na základe rozboru diplomatickej korešpondencie a ruských letopisov možnosti ruskej pomoci upadajúcemu byzantskému štátu a výsledky misie z pohľadu Byzantskej ríše a jednotlivých ruských kniežatstiev.

The Russian Mission of the Byzantine Emperor Manuel II

After securing their first fortress on European soil in 1352, the Ottomans rapidly expanded throughout the Eastern Balkans. Due to the unfavourable internal situation, the Christian Balkan states did not possess a sufficient force to defend themselves, as was thoroughly demonstrated on various battlefields which occurred in this period, most notably the battle of Kosovo in 1389. Therefore, the Balkan Christians were to find powerful allies, either in the West or within the realm of Orthodox Christianity. Although the Western Christendom successfully launched a crusade against the Turkish siege of Constantinople (1394), this action was foiled by the Ottoman victory over Crusaders at Nicopolis, 1396.

In spite of this failure, the Byzantine Emperor Manuel II Palaiologos persevered in his diplomatic efforts and personally visited the Western Europe in order to acquire the alliance against the Muslim enemy. However, The Emperor did not dispatch diplomatic missions only to the West but to the lands of Rus' as well. In contrast to the western embassies, the prestige and position of the Ecumenical Patriarch of Constantinople also played a significant role – the patriarch addressed a letter to Vasily I Dmitriyevich, the Grand Prince of Moscow, together with Manuel II.

The purpose of this mission probably was not to sign a treaty of alliance but rather ask for financial assistance. This goal was sufficiently fulfilled – the Grand Prince of Moscow and princes of Ryazan, Tver and Lithuania agreed to join the effort to fund Constantinople's defence. Altogether, roughly 20 thousand of silver rubles were raised by both clerics and laity and subsequently sent to Constantinople during the year of 1398. The gift was amicably received in the city on the Bosphorus and its citizens repaid this act of kindness with icons, presents and saints' remains. Further contacts followed, primarily through the efforts of the Ecumenical Patriarch. While Manuel was in the Western Europe, the Patriarch dispatched another mission to Rus' to the Metropolitan of Kiev and All Rus' Kyrillos who consequently maintained correspondence with the Patriarch.

Based on the research of correspondence and Russian narrative sources, the present paper analyses the possibilities of Russian assistance to the declining Byzantine state and the results of the mission from the perspective of both the Russian principalities and the Byzantine Empire.

Ангеліка Геруцова/Angelika Herucová
(*Братислава/Bratislava, Словаччина/Slovak Republik*)

Палатин, пізніше Антихрист. Бенедикт у Галицько-Волинському літописі

Бенедикт був палатином угорського короля Імре впродовж 1202–1204 рр. Він належав до тих урядовців, котрі не задокументували своїх наказів (принаймні, ми про них не знаємо). Обмеженість інформації про цього вельможу компенсується згадками *Галицько-Волинського літопису* про перші роки діяльності після «відставки» з посади палатина. Кар'єра колишнього палатина Бенедикта під час правління Андрія II виглядала динамічною. Він очолив угорські війська, відправлені королем до Галича одразу після своєї коронації. За літописом, автором якого був «премудрий київський книжник Тимофій», Бенедикта занотували Антихристом. Його відносно коротка галицька «пригода» описана односторонньо, з ворожої точки зору. В багатьох випадках важко прослідкувати долю тих, хто втратив попередню престижну посаду, а також причини зміни їхнього статусу. Часто це зумовлювалося смертю, вигнанням або остракізмом, початком іншої кар'єри. У випадку з Бенедиктом бачимо комбінацію всіх перерахованих варіантів.

Ми зосередимо увагу на таких аспектах його діяльності. По-перше, спробуємо виявити всі можливі джерела про Бенедикта. По-друге, актуалізуємо питання ролі Бенедикта в зовнішній політиці Андрія II. По-третє, порівняємо Бенедикта з деякими колишніми палатинами, доля котрих відображена в документах. Також маємо можливість дослідити вплив зміни престолонаслідників на долю і кар'єру кожного з палатинів, зіставити біографічні відомості угорських палатинів у хроніках або інших нарративних джерелах (наприклад, палатина Яна в часи Стефана II).

Палатин, позже Антихрист. Бенедикт в Галицько-Волинській летописи

Бенедикт был палатином венгерского короля Имре на протяжении 1202–1204 гг. Он принадлежал к палатинам, не документировавшим свои распоряжения (по крайней мере мы о них не знаем). Ограниченность информации, которой мы располагаем об этом чиновнике, частично компенсируют упоминания из *Галицко-Волинской летописи* о первых годах его деятельности после «отставки» с должности палатина. Карьера Бенедикта во время правления Андрея II преисполнена событий. Он возглавил венгерские войска, отосланные королем в Галич сразу после своей коронации. В летописной записи, автором которой был «премудрый киевский книжник Тимофей», Бенедикт назван Антихристом. Его относительно краткое галицкое «приключение» описано *Галицко-Волинской летописью* односторонне и враждебно. Во многих случаях тяжело проследить судьбу потерявших свою прежнюю престижную должность.